Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
C sērija

C/2024/6880

28.11.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Visaptveroša biodaudzveidības stratēģija *COP16* kontekstā: vienot visas nozares virzībā uz kopīgu mērķi

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/6880)

Ziņotājs: **Arnaud SCHWARTZ**

Padomnieks	Alexandros KASSAPIS (ziņotājam)
Pilnsapulces lēmums	18.1.2024.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atbildīgā specializēta nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	3.9.2024.
Pieņemts plenārsesijā	19.9.2024.
Plenārsesija Nr.	590
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	158/2/7

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Gatavojoties ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (KBD) Pušu konferences 16. sesijai (*COP16*), EESK vēlas izteikt turpmāk izklāstītos apsvērumus.

1.2. Biodaudzveidība ir ģenētiskās daudzveidības krājums, kas ir vissvarīgākā dabas kapitāla daļa, kuru cilvēce mantojusi no mātes dabas. Tā ir priekšnoteikums ilgtermiņa nodrošinātībai ar pārtiku un ilgtspējīgai ekonomiskajai labklājībai. Cilvēces pastāvēšana un labklājība būs atkarīga no mūsu spējas sadarboties un respektēt planētas iespēju robežas. Eiropas Savienībai ir jāpilda nozīmīga funkcija gan ES teritorijā, gan ārpus tās, it īpaši ar ES tiesību aktiem un tirdzniecības nolīgumiem, kas vajadzīgi, lai nepieļautu ekoloģiski un sociāli ilgtnespējīgas pārtikas, produktu un tehnoloģiju importu un eksportu.

1.3. Lai biodaudzveidības veicināšanas rīcībpolitikas būtu efektīvākas, tām jākļūst saskaņotākām un visaptverošākām visās nozarēs; tās labāk jāintegrē klimata, vides un pārtikas nodrošinājuma programmās gan Eiropas Savienībā, gan pasaulē; tajās jāiekļauj ne tikai vidiskā, bet arī sociālā un ekonomiskā dimensija; un tām jāsaņem nepieciešamais finansiālais atbalsts.

1.4. Tagad vairāk nekā jebkad agrāk ir vajadzīgs inovatīvs un efektīvs publisks, privāts un apvienots finansiālais atbalsts pašām nozīmīgākajām un dažreiz neaizsargātām ieinteresētajām personām (to skaitā mazajiem lauksaimniekiem un zvejniekiem, pirmiedzīvotājiem u. c.), globāla finanšu arhitektūra ar standartizētu ziņošanas mehānismu un jauniem mērījumu rādītājiem, kuru pamatā ir respekts pret planētas iespēju robežām, investīciju pielāgošana virzībai uz mazoglekļa, noturīgu ekonomiku un plaukstošām ekosistēmām, kā arī ES atbalsts pasaules dienvidu valstīm biodaudzveidības aizsardzībā.

1.5. Lai atalgotu veikumu biodaudzveidības labā un taisnīgi kompensētu finansiālos zaudējumus, kas zemes lietotājiem varētu rasties, nodrošinot lielāku biodaudzveidību, kura ilgtermiņā sekmēs ilgtspējīgāku, noturīgāku un veselīgāku ražošanu, ir vajadzīgi īpaši šim nolūkam paredzēti fondi, globālu standartu noteikšanas un izpildes institūcija attiecībā uz biodaudzveidības finanšu instrumentu integritāti un pārredzamību, kā arī finansējuma pārtraukšana "videi kaitīgām subsīdijām".

1.6. Ekosistēmu, dzīvnieku un cilvēku veselība ir savstarpēji atkarīga, jo tie visi ir daļa no vienas un tās pašas dabīgās ekosistēmas. Tāpēc Eiropā ir jāizstrādā "vienas veselības" pieeja.

1.7. Vides un klimata rīcībpolitikas pasākumus vajadzētu uzskatīt nevis par slogu, kas kavē atgūšanos no pašreizējās krīzes, bet drīzāk par daļu no nākotnē nepieciešamajiem ilgtermiņa risinājumiem. Arī spēcīgākai klimata un biodaudzveidības diplomātijai ir būtiska nozīme, lai uzlabotu starptautisko sadarbību un kopā sekmīgi uzturētu mūsu ekosistēmas, ekonomiku un sabiedrību.

1.8. Lai biodaudzveidības jautājumu integrētu visās politikas jomās un noteiktu dabai labvēlīgus klimata aizsardzības pasākumus, Eiropas Savienībai būtu jāīsteno integrēta daudzlīmeņu un daudzu ieinteresēto personu pieeja, kurā ietverta zinātniskā pētniecība, politikas izstrāde, ieinteresēto personu iesaiste un sabiedrības informēšanas kampaņas.

1.9. Lai īstenotu starptautiskos nolīgumus, piemēram, nolīgumus par klimatu un biodaudzveidību, visos līmeņos būs vajadzīgs iekļaujošāks daudzpusējs pārvaldības modelis, kurā būtu paredzēta iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju, sabiedrības, tostarp jauniešu, privātā sektora un akadēmisko aprindu, sistemātiska, deliberatīva ([1]), agrīna un konsekventa līdzdalība, vienlaikus nodrošinot visefektīvākos pārskatatbildības mehānismus un taisnīgu piekļuvi tiesu iestādēm un datiem. Būs arī jākonsolidē sociālais dialogs un koplīguma sarunas biodaudzveidības aizsardzības jomā un nepārprotami jāiesaista sociālie partneri.

1.10. Visbeidzot EESK pauž bažas, ka Komisijas jaunajās politiskajās pamatnostādnēs nav pieminēti ilgtspējīgas attīstības mērķi, un atkārtoti uzstāj, ka ir vajadzīga integrēta un holistiska stratēģija ar vērienīgiem ilgtermiņa mērķiem un plāniem – ES ilgtspējīgas attīstības programma 2050. gadam –, lai nodrošinātu labklājības ekonomiku, kas darbojas planētas iespēju robežās. Tā vietā, lai censtos sasniegt katru atsevišķo mērķi un mērķrādītāju, Eiropas Savienībai ir jāizraugās sistēmiska, starpnozaru un prognozēšanā balstīta pieeja, lai samazinātu savu politikas pasākumu sarežģītību un padarītu tos efektīvākus ([2]).

1.11. Šajā saistībā varētu būt lietderīgi iecelt komisāru nākamo paaudžu jautājumos, kurš būtu atbildīgs par ilgtermiņa, holistiskas un sistēmiskas domāšanas veicināšanu, kas koncentrēta uz labbūtības un biodaudzveidības rādītājiem un to integrēšanu visās politikas jomās, neaprobežojoties tikai ar IKP datiem. Tāpēc EESK aicina Eiropas Parlamentu, ES Padomi un Eiropas Komisiju izstrādāt starpiestāžu deklarāciju nolūkā nodrošināt stabilu satvaru, kas garantēs nākamo paaudžu tiesību aizsardzību un progresu. Šajā saistībā Eiropas Komisijai būtu jāizveido nākamās paaudzes jautājumiem paredzēts priekšsēdētāja izpildvietnieka amats.

2. **Konteksts**

2.1. Pašreizējās trīskāršās planētas krīzes kontekstā (klimata pārmaiņas, piesārņojums un biodaudzveidības zudums) arvien neatliekamāka kļūst vajadzība pārdomāt mūsu attiecības ar dabu, to aizsargāt un, attiecīgā gadījumā, atjaunot dabīgās ekosistēmas, no kurām ir atkarīgi cilvēki un lielākā daļa viņu saimnieciskās darbības, tostarp lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība. Tiek lēsts, ka no dabas ir atkarīgi vairāk nekā 50 % pasaules IKP ([3]) un no veselīgām ekosistēmām ir tieši atkarīgi aptuveni 40 % darbvietu pasaulē ([4]).

([1]) Deliberatīvas līdzdalības jēdziens ir atvasināts no deliberatīvās demokrātijas teorijām un pārliecības, ka politiskiem lēmumiem jābūt atklātas iedzīvotāju diskusijas un debašu rezultātam. Deliberatīvas līdzdalības piemēri, *SALTO*.

([2]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "ES un programma 2030. gadam: stiprināt ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu" (OV C, C/2024/876, 6.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/876/oj).

([3]) *Study for a methodological framework and assessment of potential financial risks associated with biodiversity loss and ecosystem degradation*, Eiropas Komisija.

([4]) *World Employment and Social Outlook 2018*, SDO.

2.2. EESK uzsver tropu mežu nozīmi pasaules biodaudzveidībā, taču īpaši norāda, ka noturīgā pārtikas ražošanā vienlīdz svarīga ir biodaudzveidība ūdens sistēmās un augsnēs un lauksaimniecības agrobioloģiskā daudzveidība, piemēram, kultūraugu dažādība.

2.3. Pasaules Veselības organizācija (PVO) uzskata, ka piesārņojums un vides degradācija ir būtisks apdraudējums cilvēku veselībai ([5]). Tīra, veselīga un ilgtspējīga vide ir cilvēka pamattiesības ([6]). Tiesību nostiprināšana uz veselīgu vidi ES tiesību aktos ([7]) un pieejas "viena veselība" izstrāde palīdzētu saglabāt ilgtspējīgu nākotni pašreizējai un nākamajām paaudzēm.

2.4. Ir kļuvis acīmredzams arī nesamērīgais biodaudzveidības zuduma un vides degradācijas risks, kuram ir pakļautas dažas kopienas un iedzīvotāju grupas gan valstu iekšienē, gan to starpā, un tas liecina par taisnīgas pārkārtošanās nepieciešamību ([8]).

2.5. Kuņminas-Monreālas 2022. gada globālais biodaudzveidības satvars, kas pazīstams arī kā Biodaudzveidības plāns dzīvībai uz Zemes (Biodaudzveidības plāns) ([9]), kuru pieņēma ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību (KBD) Pušu 15. konferencē (*COP15*), bija vēsturisks sasniegums mobilizācijā pret biodaudzveidības zudumu. Tas ir balstīts uz IAM īstenošanu, un tajā ir izklāstīts ceļš, kā līdz 2050. gadam īstenot globālo redzējumu par tādu pasauli, kas dzīvo saskaņā ar dabu. Viens no Biodaudzveidības plāna galvenajiem elementiem ir četri mērķi 2050. gadam un 23 mērķrādītāji 2030. gadam.

2.6. Tomēr norišu novērtējumi liecina, ka pasaules centieni ir nepietiekami, lai pildītu solījumus ([10]). Turklāt ES virzība atpaliek no mērķrādītājiem (piemēram, ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam ([11])). Galvenie nemitīgā biodaudzveidības zuduma cēloņi joprojām ir klimata pārmaiņas, dzīvotņu izzušana (zemes izmantošanas lauksaimniecībā un urbanizācijas dēļ), piesārņojums un pārmērīga dabas resursu izmantošana.

2.7. Tirgus mehānismi paši par sevi nerada ne sabiedriskos labumus, ne ilgtspējīgu globālo ekonomikas sistēmu. Sabiedriskajiem labumiem ir vajadzīga publiska pārvaldība un finansējums, un publiskajām iestādēm ir jākoriģē un jāvada tirgus mehānismi, lai nodrošinātu to devumu sociālajā labklājībā.

2.8. Vides politikā (tiesību aktos, pasākumos, finansējumā) ir vajadzīga solidaritāte un cieša starptautiskā sadarbība. Neraugoties uz ANO konvenciju progresu un panākumiem saistībā ar mērķu izvirzīšanu, īstenošana nav bijusi pietiekama, jo visos institucionālajos līmeņos trūkst politiskā konsensa par pasākumiem un sloga sadali ([12]). Tas ir pakļāvis riskam planētas ekoloģisko noturību, un, ja šis process netiks pavērsts pretēji, tas radīs milzīgas sociālekonomiskas problēmas un nesamērīgu slogu jauniešiem un nākamajām paaudzēm, it īpaši globālajos dienvidos.

([5]) *Estimating environmental health impacts*, PVO.

([6]) Rezolūcija *"Cilvēktiesības uz tīru, veselīgu un ilgtspējīgu vidi"*, ANO Ģenerālā asambleja.

([7]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Tiesības uz veselīgu vidi Eiropas Savienībā, it īpaši saistībā ar karu Ukrainā" (OV C 228, 29.6.2023., 10. lpp.), EESK informatīvais ziņojums *"Vides aizsardzība kā pamattiesību ievērošanas priekšnosacījums"*.

([8]) NAT/933 *"Ceļā uz tiesību akta priekšlikumu par taisnīgu pārkārtošanos un uz ES politikas instrumentiem, kas Eiropas zaļo kursu padarītu sociālāku"* (izstrādes procesā); Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "ES taisnīgas pārkārtošanās politikas satvara pilnveide: kādi pasākumi ir vajadzīgi?" (OV C, C/2024/1576, 5.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj).

([9]) Biodaudzveidības plāns dzīvībai uz Zemes.

([10]) KBD tiešsaistes ziņošanas rīks.

([11]) ES Biodaudzveidības stratēģijas infopanelis.

([12]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums lēmumam par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2030. gadam" (OV C 123, 9.4.2021., 76. lpp.), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu"" (OV C 429, 11.12.2020., 259. lpp.), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Konstruktīvāka pilsoniskās sabiedrības loma vides tiesību īstenošanā" (OV C 47, 11.2.2020., 50. lpp.), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "ES vides tiesību aktu īstenošana gaisa kvalitātes, ūdens un atkritumu jomā" (OV C 110, 22.3.2019., 33. lpp.), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Par ES rīcību vidiskās atbilstības un pārvaldības uzlabošanai"" (COM(2018) 10 final) (OV C 283, 10.8.2018., 83. lpp.).

2.9. Politiskā spriedze un dezinformācija ([13]) saistībā ar klimatu un biodaudzveidību, konfliktu saasināšanās, migrācija un augošā dzīves dārdzība apdraud Eiropas zaļā kursa, Biodaudzveidības plāna, Parīzes nolīguma un ANO 2030. gada programmas mērķus. Lai gan šīs daudzšķautņainās problēmas ir atklājušas mūsu ekonomikas sistēmas trauslumu, tās paver arī iespēju veikt transformatīvas pārmaiņas virzībā uz labklājības ekonomiku un jaunu vēstījumu cilvēkiem un planētai ([14]).

2.10. Līdz ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām un Komisijas sastāva atjaunošanu ir pienācis laiks par prioritāti izvirzīt biodaudzveidību un vides *acquis* īstenošanu ar visu ES politikas jomu starpniecību. Eiropas Savienībai ir arī visi iemesli uzņemties atbildību par globālo biodaudzveidību un pakāpeniski pārtraukt tādas darbības, kas negatīvi ietekmē ekosistēmas un kopienas trešās valstīs, it īpaši globālajos dienvidos.

2.11. Šā pašiniciatīvas atzinuma mērķi ir šādi:

— veidot jaunu vēstījumu cilvēkiem un planētai, uzsverot savstarpējo saikni starp noturīgām ekosistēmām un labklājību;

— izstrādāt visaptverošu biodaudzveidības stratēģiju, kurā būtu ietverta vidiskā, ekonomiskā un sociālā dimensija un saiknes ar klimata, vides un "vienas veselības" programmu, kā arī ar tām nozarēm, kuras ir visvairāk atkarīgas no biodaudzveidības un to visvairāk ietekmē;

— apzināt šo nozaru (tostarp lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības un bioekonomikas) vajadzības un bažas un ierosināt risinājumus, lai tām palīdzētu sasniegt ES un globālos biodaudzveidības mērķrādītājus;

— ierosināt konkrētus ieteikumus jaunās Komisijas darba programmai un ANO KBD *COP16*;

— pastiprināt sinerģiju starp ANO konvencijām par biodaudzveidību, klimatu un pārtuksnešošanos (KBD, Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) un Konvenciju par cīņu pret pārtuksnešošanos (*UNCDD*)).

3. **Biodaudzveidības finansējums**

3.1. Globālajos novērtējumos ir uzsvērta nepieciešamība mobilizēt ievērojamus finanšu resursus klimatadaptācijai un klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanai, kā arī biodaudzveidības saglabāšanai, aizsardzībai un atjaunošanai, it īpaši *UNFCCC* un ANO KBD kontekstā ([15]). Atzīdama, ka ar publisko finansējumu nepietiek, EESK uzsver, ka ir svarīgi mobilizēt privātā sektora ieguldījumus, tostarp, iespējams, izmantojot finanšu instrumentus, piemēram, oglekļa kredītus, parāda apmaiņu pret biodaudzveidību (t. s. *debt-for-biodiversity swaps*) un ar IAM saistītas obligācijas. Tomēr EESK brīdina, ka ir stingri jāgarantē šādu instrumentu integritāte un ka it īpaši priekšlikumi par "biodaudzveidības tirgiem" ir jāizvirza ļoti uzmanīgi. ES būtu starptautiskos forumos, piemēram, Starptautiskajā konferencē par attīstības finansēšanu, jāiestājas par globālas komisijas izveidi, kas nodrošinātu biodaudzveidības saglabāšanai paredzēto finanšu instrumentu pārredzamību un integritāti.

3.2. Ņemot vērā klimata pārmaiņu izraisīto acīmredzamo biodaudzveidības izzušanu, EESK aicina pakāpeniski pārtraukt fosilā kurināmā subsīdijas un vienlaikus atzinīgi vērtē to, ka ir identificētas "videi kaitīgas subsīdijas", un aicina turpināt to apzināšanu un plānot pakāpenisku to izbeigšanu, nodrošinot, ka zaļās un taisnīgās pārkārtošanās ietvaros veiktie ieguldījumi nodrošina neto ieguvumu biodaudzveidībai un videi.

3.3. EESK aicina Komisiju mudināt dalībvalstis arī turpmāk izstrādāt, ieviest un izmantot saskaņotas, vidi saudzējošas un ilgtspējīgas nodokļu sistēmas, pamatojoties uz principu "piesārņotājs maksā" ([16]). Šis princips būtu jāattiecina arī uz pilsētu pašvaldībām un citām vietējām un reģionālajām pašvaldībām, un tā piemērošanā iegūtos līdzekļus var novirzīt piesārņojuma novēršanai.

([13]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums – Demokrātijas aizsardzība pret dezinformāciju (*OV C, C/2024/4052, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4052/oj*).

([14]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums – *"Eiropas zaļā un sociālā kursa projekts, kura pamatā ir labklājības ekonomika"* (*OV C, C/2024/6879, 28.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6879/oj*); Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Mums vajadzīgā ilgtspējīgā ekonomika" (OV C 106, 31.3.2020., 1. lpp.).

([15]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums – *"Klimatfinansējums: jauns ceļvedis tālejošu klimatisko ieceru un IAM sasniegšanai"* (OV C, C/2024/6881, 28.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/C/2024/6881/oj).

([16]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Konstruktīvāka pilsoniskās sabiedrības loma vides tiesību īstenošanā" (OV C 47, 11.2.2020., 50. lpp.).

3.4. Vairākos atzinumos ([17]) EESK ir norādījusi, ka nedrīkst likt lauksaimniekiem, zvejniekiem un mežu īpašniekiem uzņemties biodaudzveidības aizsardzības izmaksas. Sabiedrisko labumu un sabiedriskās vērtības nodrošināšanai drīzāk būtu viņiem jākļūst par pievilcīgu ienākumu gūšanas avotu, piemēram, pateicoties ekostimulu izstrādei. EESK ir arī kritizējusi nepietiekamo finansējumu *Natura 2000* pasākumiem un aicinājusi izveidot biodaudzveidībai veltītu Eiropas fondu. Tagad Komisijai un dalībvalstīm ir jāņem vērā šie ieteikumi.

3.5. EESK norāda, ka publiskie līdzekļi, tostarp daudzgadu finanšu shēma (DFS), būtu prioritāri jāvelta sabiedriskā labuma interesēm, un aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām (KLP, KZP, enerģētiku, transportu, sociālo politiku u. c.), finansējumu un subsīdijām, kas ietekmē biodaudzveidības aizsardzību un atjaunošanu. Šajā saistībā EESK uzskata, ka kopējai lauksaimniecības politikai pēc 2027. gada ir jānodrošina stabils ilgtermiņa politikas satvars, kas vērsts uz ilgtspējīgu pārtikas ražošanu un atvērtu ES stratēģisko autonomiju, vienlaikus aizsargājot ES kultūraugu, lauksaimniecības veidu un ekosistēmu daudzveidību ([18]).

4. **Biodaudzveidības un dabai labvēlīgas klimatrīcības veicināšana: ieteicamā un nevēlamā prakse**

4.1. Klimata pārmaiņas ir viens no galvenajiem biodaudzveidības izzušanas faktoriem. Tāpēc lielākā daļa klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu labvēlīgi ietekmē arī biodaudzveidību. Tomēr daži klimatrīcības tehnoloģiskie un digitālie risinājumi varētu kaitēt biodaudzveidībai un videi (piemēram, mākslīgais intelekts, kodolenerģija, oglekļa uztveršana un sekvestrēšana utt.). Eiropas Savienībai būtu jāievēro piesardzības princips.

4.2. Lai sistemātiski stiprinātu biodaudzveidību un dabai labvēlīgu klimatrīcību, EESK iesaka šādus pasākumus:

4.2.1. **Sadarbība** starp dažādu jomu zinātniekiem (galvenokārt biodaudzveidības un klimata jomā), kā arī starp politikas veidotājiem un ieinteresētajām personām. EESK aicina rīkot jaunus darbseminārus, ko kopīgi finansētu Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (*IPBES*) un Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (*IPCC*), lai starptautiskajai sabiedrībai sniegtu norādījumus, kā veicināt šādu nepieciešamo sadarbību ([19]). Komiteja arī aicina Eiropas klimata misijās (piemēram, misijā "Pielāgošanās klimata pārmaiņām" un misijā "100 klimatneitrālas pilsētas") izmēģināt daudzpusējus ieinteresēto personu biodaudzveidības risinājumus.

4.2.2. Biodaudzveidības **integrācija** klimatrīcībā un otrādi. EESK aicina Komisiju gan Eiropas, gan starptautiskā līmenī izstrādāt integrētu politiku klimata un biodaudzveidības jomā. Šajā nolūkā ir jāveic klimata risinājumu un biodaudzveidības pasākumu **ietekmes novērtējumi**.

4.2.3. **Uzraudzīt**, kā tiek īstenota Dabas aizsardzības direktīva, Dabas atjaunošanas akts un pēcpasākumi pēc solījumiem, kas saistīti ar ANO KBD.

4.2.4. **Dabā un ekosistēmās balstīti risinājumi**, kas vienlaikus pievēršas gan klimata pārmaiņām, gan biodaudzveidības zudumam ([20]), piemēram, dabisko dzīvotņu aizsardzība, ekosistēmu, mežu un mitrāju atjaunošana, ilgtspējīga zemes apsaimniekošana un ilgtspējīga lauksaimniecības prakse nodrošina ekosistēmu pakalpojumus un vienlaikus samazina siltumnīcefekta gāzu emisijas un respektē attiecīgo cilvēku, piemēram, vietējo kopienu un pirmiedzīvotāju, tiesības un kultūru.

4.2.5. Iestrādāt **aprites ekonomiku**, kas nodrošina satvaru transformatīvām pārmaiņām virzībā uz dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un labbūtības ekonomiku, kura darbosies planētas iespēju robežās. Apritīguma pieeju nodrošinātie vidiskie un sociālekonomiskie ieguvumi var kļūt par biodaudzveidības un klimata politikas īstenošanas veiksmes faktoriem.

([17]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par dabas atjaunošanu" (OV C 140, 21.4.2023., 46. lpp.), Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu"" (COM(2020) 380 final) (OV C 429, 11.12.2020., 259. lpp.).

([18]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Autonomas un ilgtspējīgas pārtikas ražošanas veicināšana: kopējās lauksaimniecības politikas stratēģijas laikposmam pēc 2027. gada" (OV C, C/2024/2099, 26.3.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2099/oj).

([19]) Ziņojums par biodaudzveidības un klimata pārmaiņu darbsemināru, *IPBES* un *IPCC*.

([20]) Starptautiskās Dabas un dabas resursu aizsardzības savienības (*IUCN*) globālais dabā balstītu risinājumu standarts: pirmais izdevums, *IUCN*.

4.2.6. **Sabiedrības informēšana un** ikviena, it īpaši politikas veidotāju, jauniešu un uzņēmumu, **izglītošana** par biodaudzveidības, klimata pārmaiņu, ekosistēmu stabilitātes un cilvēku labbūtības savstarpējo saistību.

4.2.7. **Stimulu mehānismos**, kas veicina videi draudzīgu praksi un attur no darbībām, kas kaitē biodaudzveidībai un videi, būtu jāiekļauj maksājumu shēmas par ekosistēmu pakalpojumiem (piemēram, lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un zvejniekiem), dabas devumu cilvēkiem ([21]) un ekosertifikācijas programmām. Turklāt kā galējs līdzeklis būtu jāapsver ekoloģiskas kompensācijas sistēmas ieviešana, pamatojoties uz skaidriem kritērijiem. Piemēram, būvniecības projektus, kas kaitē dabai, varētu kompensēt citur. Ir lietderīgi izskatīt arī iespēju izveidot kopīgu tirgu ekoloģiskai kompensācijai.

4.2.8. Ar **starptautisku sociālo un zaļo diplomātiju** attiecībā uz finansējumu un zināšanu apmaiņu, kas vērsta uz pasaules dienvidu tautām un pirmiedzīvotājiem, būtu jāpapildina iekšējie ES centieni un jāpalielina sinerģija starp ANO KBD, *UNFCCC* un *UNCDD COP*.

4.3. EESK arī ierosina iecelt komisāru nākamo paaudžu jautājumos, kurš būtu atbildīgs par ilgtermiņa, holistiskas un sistēmiskas domāšanas veicināšanu, kas koncentrēta uz labbūtības un biodaudzveidības rādītājiem un to integrēšanu visās politikas jomās, neaprobežojoties tikai ar IKP datiem.

5. Veidot pozitīvu vēstījumu par biodaudzveidību, aktīvi iesaistot pilsonisko sabiedrību

5.1. Biodaudzveidības un vides politikas starppaaudžu aspektam ir jāizpaužas kā spēcīgai un jēgpilnai jauniešu iesaistei visos lēmumu pieņemšanas procesa posmos, sākot no darba kārtības noteikšanas un tiesību aktu priekšlikumu izstrādes līdz īstenošanai, uzraudzībai un pēcpasākumiem ([22]), lai nodrošinātu, ka tiek ņemta vērā rīcībpolitikas ietekme uz nākamajām paaudzēm ([23]).

5.2. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība biodaudzveidības pārvaldībā ir izšķiroši svarīga biodaudzveidības mērķu sasniegšanā un visu nozaru, tostarp lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības, vajadzību un bažu ņemšanā vērā. EESK ierosina šo līdzdalību vietējā, Eiropas, starptautiskā un transversālā mērogā strukturēt šādi:

5.2.1. Vietējā un valsts līmenī

— Biodaudzveidības un ekoloģijas iekļaušana mūžizglītībā un valstu izglītības sistēmās ir ārkārtīgi svarīga, lai veidotu pozitīvu attieksmi pret biodaudzveidību ([24]). Dalībvalstīm būtu jānodrošina piekļuve nacionālajiem parkiem un dabas teritorijām un jāizstrādā informācijas programmas par tiem, lai veicinātu atbildīgu to apsaimniekošanu un informētu par ieguvumiem, ko sniedz cilvēku tuvināšanās dabai. Būtu jāatbalsta izglītības programmas, piemēram tādas, ko rīko Starptautiskā Dabas un dabas resursu aizsardzības savienība (*IUCN*) un *EUROPARC* Federācija ([25]).

— Rīkot vietējus biodaudzveidības seminārus ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju, vietējo kopienu, jauniešu, pirmiedzīvotāju, akadēmisko aprindu, finanšu sektora un citu attiecīgo nozaru, piemēram, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības, pārstāvjiem.

— Atvieglot līdzdalīgus lēmumu pieņemšanas procesus, kuros ieinteresētās personas iesaistās vietējo biodaudzveidības saglabāšanas pasākumu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā.

— Atbalstīt vietējā līmeņa iniciatīvas un kopienā balstītus saglabāšanas projektus, kas vietējām kopienām paver iespēju uzņemties līdzatbildību par biodaudzveidības saglabāšanas centieniem un izmēģināt jaunus uzņēmējdarbības modeļus biodaudzveidības aizsardzībai (piemēram, ekotūrismu, bioloģisko un reģeneratīvo lauksaimniecību utt.).

([21]) *Nature's Contributions to People* (*NCP*) [Dabas devums cilvēkiem], *IPBES*.
([22]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ceļā uz jauniešu strukturētu iesaisti klimata un ilgtspējas jautājumu risināšanā ES lēmumu pieņemšanas procesā" (OV C 429, 11.12.2020., 44. lpp.).
([23]) ES jauniešu tests, Gatavi nākamajām paaudzēm.
([24]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Palielināt jauniešu iespējas ar izglītību panākt ilgtspējīgu attīstību" (OV C 100, 16.3.2023., 38. lpp.).
([25]) *EUROPARC* Federācija.

5.2.2. ES līmenī

— Stiprināt pilsoniskās sabiedrības organizāciju un pirmiedzīvotāju pārstāvību ES biodaudzveidības politikas veidošanas procesos ar viņu efektīvu dalību konsultāciju mehānismos, padomdevējās struktūrās un ieinteresēto personu dialogos.

— Organizēt tādus darbsemināru, kādi minēti 5. nodaļā, un padarīt par sistemātiskām daudzpusējas partnerības sadarbībai starp pilsonisko sabiedrību, valdības aģentūrām, pētniecības iestādēm un uzņēmumiem, lai efektīvi īstenotu biodaudzveidības saglabāšanas pasākumus.

5.2.3. Starptautiskā līmenī

— Sekmēt pilsoniskās sabiedrības pārstāvju labāku iekļaušanu starptautiskos biodaudzveidības pārvaldības forumos, piemēram, bet ne tikai, ANO Konvencijas par bioloģisko daudzveidību, ANO Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību ([26]), *UNFCCC* un *UNCDD* Pušu konferencēs.

— Stiprināt NVO, jauniešu un pirmiedzīvotāju organizāciju, kā arī citu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku lomu globālās biodaudzveidības politikas un nolīgumu, piemēram, biodaudzveidības plāna, veidošanā.

— Atvieglot zināšanu apmaiņu un sadarbību starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām dažādās valstīs un reģionos, lai popularizētu biodaudzveidības saglabāšanas paraugpraksi, un organizēt 5. nodaļā minētos darbsemināru, kuros tā būtu iekļauta.

5.2.4. Transversāli

— Veicināt dialogu un sadarbību starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām, zinātniekiem un tādām nozarēm kā lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, lai izstrādātu savstarpēji izdevīgus risinājumus.

— Sekmēt pētniecības un inovācijas iniciatīvas, kurās tiek pētīta ilgtspējīga prakse un dabai labvēlīgi risinājumi, lai ar taisnīgiem ienākumiem atbalstītu iztikas līdzekļus šajās nozarēs, vienlaikus maksimāli palielinot pozitīvo ietekmi uz klimatu.

— Palielināt finansiālo atbalstu un sekmēt spēju veidošanu pilsoniskās sabiedrības un jaunatnes organizācijām, kas darbojas biodaudzveidības jomā, tostarp tām, kas koncentrējas uz atbalstu ilgtspējīgai lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai, un tām, kas darbojas sabiedrības interešu tiesvedībā saistībā ar vides jautājumiem, īpašu uzmanību pievēršot organizācijām globālajos dienvidos.

— Konsolidēt sociālo dialogu un koplīguma sarunas biodaudzveidības aizsardzības jomā un nodrošināt sociālo partneru nepārprotamu iesaisti.

5.3. EESK arī piekrīt pastāvīgas globālas iedzīvotāju asamblejas izveidei, ko ierosinājis *ISWE* fonds un atbalsta Apvienoto Nāciju Organizācija un par kuras izveidi tiks paziņots Nākotnes samitā 2024. gada septembrī ([27]). EESK arī uzskata, ka šādai asamblejai būtu jāpievēršas šajā atzinumā izvirzītajiem jautājumiem. Tomēr Komiteja uzsver, ka tas nav pietiekams risinājums, lai garantētu ieinteresēto personu pienācīgu pārstāvību lēmumu pieņemšanā.

5.4. EESK atbalsta Orhūsas konvencijā nostiprināto vides tiesību pienācīgu īstenošanu ES dalībvalstīs un atbilstīgu pilsoniskās sabiedrības spēju veidošanu, lai nodrošinātu, ka iedzīvotāji zina, kā šādas tiesības izmantot ([28]). Komiteja arī atbalsta likumā nostiprinātu dabas aizsardzības ceļu izmantošanu, piemēram, dabas tiesības un tiesības uz veselīgu vidi kopā ar norādījumiem pilsoniskajai sabiedrībai ([29]).

5.5. Stiprināt pilsoniskās sabiedrības līdzdalību ir labākais veids, kā integrēt visu nozaru vajadzības un bažas, lai veidotu pozitīvu vēstījumu par biodaudzveidību, sasniegtu mūsu mērķus visos līmeņos un efektīvi risinātu ārkārtīgi sarežģītu (*super wicked*) problēmu.

([26]) ANO Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību.

([27]) *Global and permanent citizens' assembly* [Globāla un pastāvīga pilsoņu asambleja], *UN Foundation*.

([28]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 6. septembra Regulu (EK) Nr. 1367/2006 par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem" (COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD) (OV C 123, 9.4.2021., 66. lpp.).

([29]) Pētījums *"Ceļā uz ES dabas pamattiesību hartu"*, EESK.

5.6. Šajā sakarā un saskaņā ar nesenu ziņojumu ([30]), ko sagatavojis ANO referents vides aizstāvju jautājumos, EESK atzīst vides aizstāvjiem radītos draudus un aicina dalībvalstis ievērot viņu tiesības, tostarp vārda, miermīlīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību, un novērst biodaudzveidības zuduma pamatcēloņus.

Briselē, 2024. gada 19. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE

([30]) *State repression of environmental protest and civil disobedience: a major threat to human rights and democracy [Valsts represijas pret vides protestiem un pilsonisko nepakļaušanos: liels drauds cilvēktiesībām un demokrātijai], Michel Forst,* ANO īpašais referents vides aizstāvju jautājumos saskaņā ar Orhūsas konvenciju.